

Avdelning
Analysavdelningen
Handläggare
Niklas Karlsson
08-563 087 88
niklas.karlsson@uka.se

Datum/löpnummer 2016-12-06/9

Universitetskanslersämbetets statistiska analyser är en av formerna för att löpande redovisa utvecklingen inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå samt på forskarnivå. Analyserna innefattar även utvecklingen inom personalområdet och högskolans ekonomi.

Nyborjare i högskolan 2015/16: Färre svenska högskolenyborjare, men fler inresande högskolenyborjare

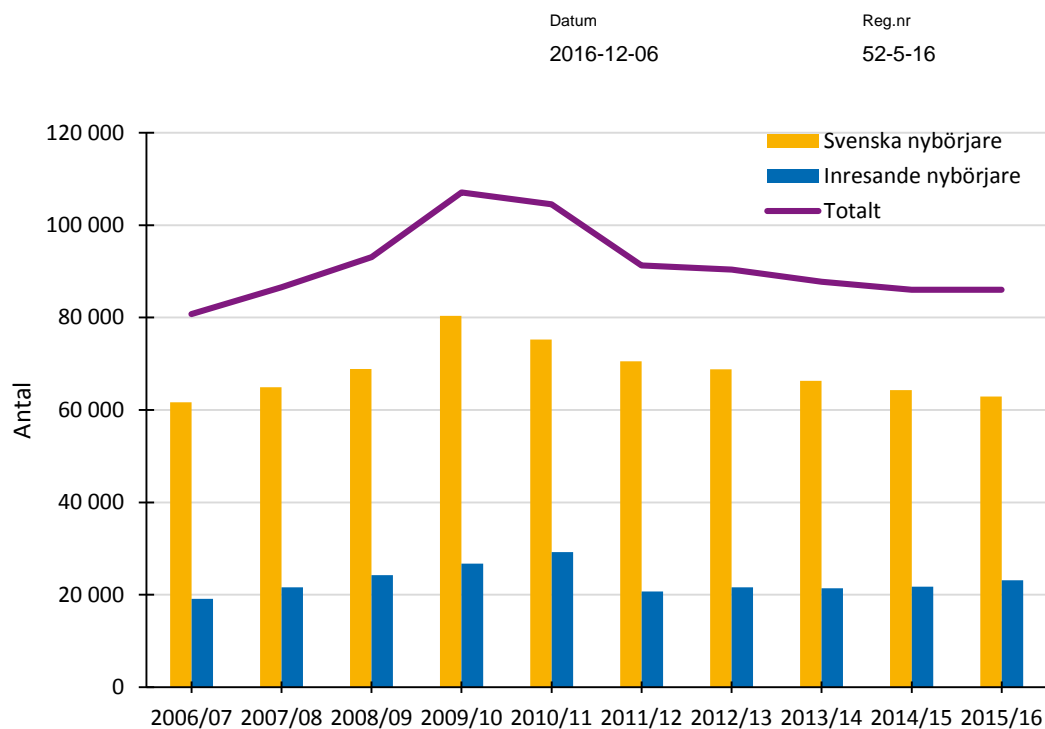
Läsåret 2015/16 började 86 000 nya studenter att studera vid svenska universitet och högskolor. Det är ett oförändrat antal jämfört med föregående läsår. Antalet svenska högskolenyborjare minskade dock med 2 procent samtidigt som de inresande högskolenyborjarna ökade med 6 procent. Bland de svenska högskolenyborjarna är det framförallt de yngre och de på fristående kurser som minskar. Antalet högskolenyborjare på yrkesexamensprogram fortsätter samtidigt att öka. Preliminära uppgifter inför hösten 2016 visar att antalet högskolenyborjare kommer att öka något. Den internationella jämförelsen visar att de svenska nyborjarna i eftergymnasial utbildning är något äldre och att en något större andel är kvinnor. Jämförelsen visar också att det finns skillnader i studieinriktning mellan länderna.

I denna analys redovisas statistik över inflödet av nya studenter i högskolan läsåret 2015/16 samt preliminära uppgifter för höstterminen 2016.

Läsåret 2015/16 fanns 86 000 högskolenyborjare i den svenska högskolan. Efter att ha minskat flera år var det totala antalet högskolenyborjare oförändrat jämfört med 2014/15. Uppgifterna för *svenska högskolenyborjare*¹ och inresande högskolenyborjare skiljer sig dock åt. Svenska högskolenyborjare fortsatte att minska för sjätte året i rad till 62 900. Minskningen 2015/16 uppgick till drygt 2 procent, eller knappt 1 400 studenter. De inresande nyborjarna i den svenska högskolan ökade med nästan lika många, drygt 1 300 studenter, motsvarande drygt 6 procent, till 23 100.

Eftersom antalet inresande högskolenyborjare har ökat samtidigt som antalet svenska högskolenyborjare minskat har andelen inresande bland högskolenyborjarna ökat. Läsåret 2015/16 utgjorde de knappt 27 procent, vilket var en ökning med två procentenheter jämfört med föregående läsår. Hösten 2016 visar de preliminära uppgifterna att antalet svenska högskolenyborjare ökar med knappt en halv procent medan inresande ökar med fyra procent.

¹ Begreppet *Svenska högskolenyborjare* är ett brett begrepp som här inkluderar alla högskolenyborjare som inte har kunnat identifieras som inresande i Universitets- och högskoleregistret. Se även definition på *Högskolenyborjare* i bilaga 2.

Figur 1: Antalet högskolenybörjare under de senaste 10 läsåren, 2006/07–2015/16.

Antalet män bland de svenska högskolenybörjarna minskade mer än kvinnorna det senaste läsåret. Minskningen för män var 3 procent jämfört med 1,5 procent för kvinnorna. Det är som tidigare nämnts det sjätte läsåret i rad som antalet svenska högskolenybörjare minskar. Storleken på minskningen har dock varierat något för kvinnor och män under dessa år vilket framgår av figur 2. Det är fler svenska kvinnor än män som påbörjar högskoleutbildning och så har det varit under lång tid. De senaste tio läsåren har andelen kvinnor bland högskolenybörjarna varierat mellan 58–60 procent och läsåret 2015/16 var andelen 59 procent.

När studieavgifterna infördes 2010/11 minskade de inresande nybörjarna kraftigt det efterföljande läsåret (se figur 2). Med undantag för läsåret 2013/14 har antalet nybörjare därefter ökat igen. Lsåret 2015/16 ökade antalet inresande kvinnor med 7 procent och antalet inresande män med 5 procent. När studieavgifterna infördes minskade antalet män mer än antalet kvinnor och som en följd av detta blev andelen kvinnor större än män bland inresande nybörjare. Lsåret 2015/16 var denna andel knappt 53 procent.

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

Figur 2: Antalet högskolenyborjare samt förändringen från föregående läsår under de senaste tio läsåren, 2006/07–2015/16, fördelat på svenska och inresande högskolenyborjare samt kvinnor och män. * I samband med att studieavgifterna infördes minskade antalet inresande nyborjare kraftigt läsåret 2011/12. De inresande kvinnorna minskade med drygt 20 procent medan männen minskade med knappt 37 procent.

Högskolenyborjarnas ingång till högre utbildning

Lsåret 2015/16 påbörjade knappt 51 000 högskolenyborjare studier på ett yrkesexamensprogram eller ett generellt program. Flest högskolenyborjare, drygt 27 400, fanns på yrkesexamensprogram. På generella program (inklusive konstnärliga program) fanns drygt 23 400 högskolenyborjare detta läsår. Den vanligaste enskilda studieformen² för högskolenyborjarna är dock fristående kurser och läsåret 2015/16 fanns drygt 35 200 högskolenyborjare som enbart var registrerade på kurser.

² Studieförmen kan vara yrkesexamensprogram, generella program eller fristående kurs

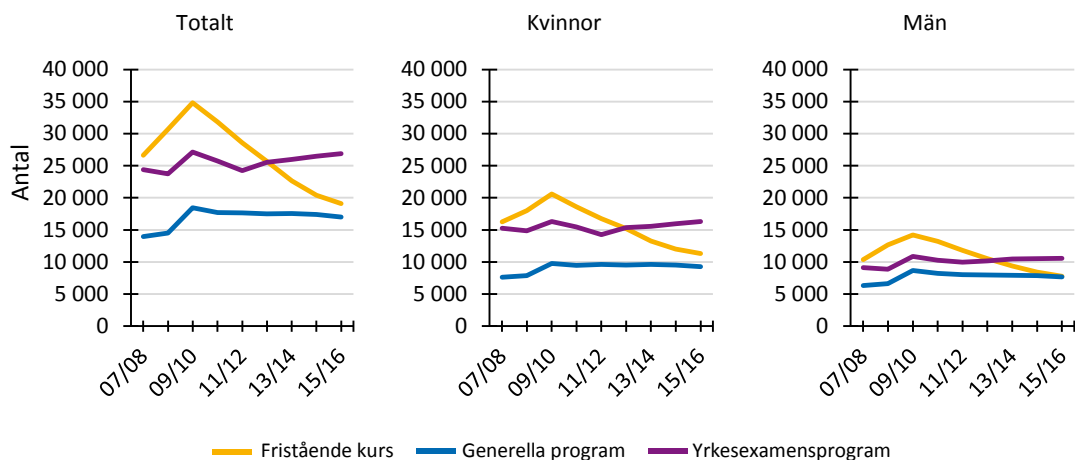
Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

För inresande högskolenybjörjare är den vanligaste studieformen fristående kurser (16 100) följt av generella program (6 400). Endast en liten del av de inresande högskolenybjörjarna finns på yrkesexamensprogram (600). Detta kan hänga samman med att en stor del av de inresande högskolenybjörjarna är utbytesstudenter och endast genomför en del av sin utbildning i Sverige.

Bland de svenska högskolenybjörjarna är det däremot vanligast att påbörja studier på ett program. Läsåret 2015/16 påbörjade knappt 44 000 av de svenska högskolenybjörjarna studier på ett program. Knappt 17 000 påbörjade studier på ett generellt program (inklusive konstnärliga program) och knappt 27 000 på ett yrkesexamenprogram (se figur 3). Under flera läsår har det varit en svag nedåtgående trend för de generella programmen medan yrkesexamenprogrammen ökat. Läsåret 2009/10 var fristående kurser den vanligaste studieformen bland de svenska högskolenybjörjarna efter att en kraftig ökning de två föregående läsåren. Därefter har antalet högskolenybjörjare på fristående kurser minskat kraftigt. Ökningen av högskolenybjörjare på fristående kurser (och till viss del även på program) följde en ökad efterfrågan på högre utbildning och tillfälliga statliga utbyggnader. När de tillfälliga utbyggnaderna började upphöra inleddes också en minskning av antalet högskolenybjörjare på kurser. När antalet nybjörjare ökar eller minskar kraftigt sker förändringen till stor del på fristående kurser eftersom volymen utbildning inom sådana kurser är enklast att anpassa efter förändrade ekonomiska förutsättningar. Att öka eller minska volymen på programutbildningar är ett mer långsiktigt åtagande för lärosätena som också tar längre tid att genomföra.

Utvecklingen för kvinnor och män har följt samma mönster under de senaste läsåren, se figur 3. Det är fler kvinnor bland de svenska högskolenybjörjarna och kvinnorna är fler på alla tre studieformer som visas i figur 3. För både kvinnor och män var den vanligaste studieformen yrkesexamenprogram läsåret 2015/16. För kvinnor var den näst vanligaste studieformen bland högskolenybjörjarna fristående kurser följt av generella program. För män var det nästan lika vanligt att vara högskolenybjörjare på generella program som på fristående kurser.

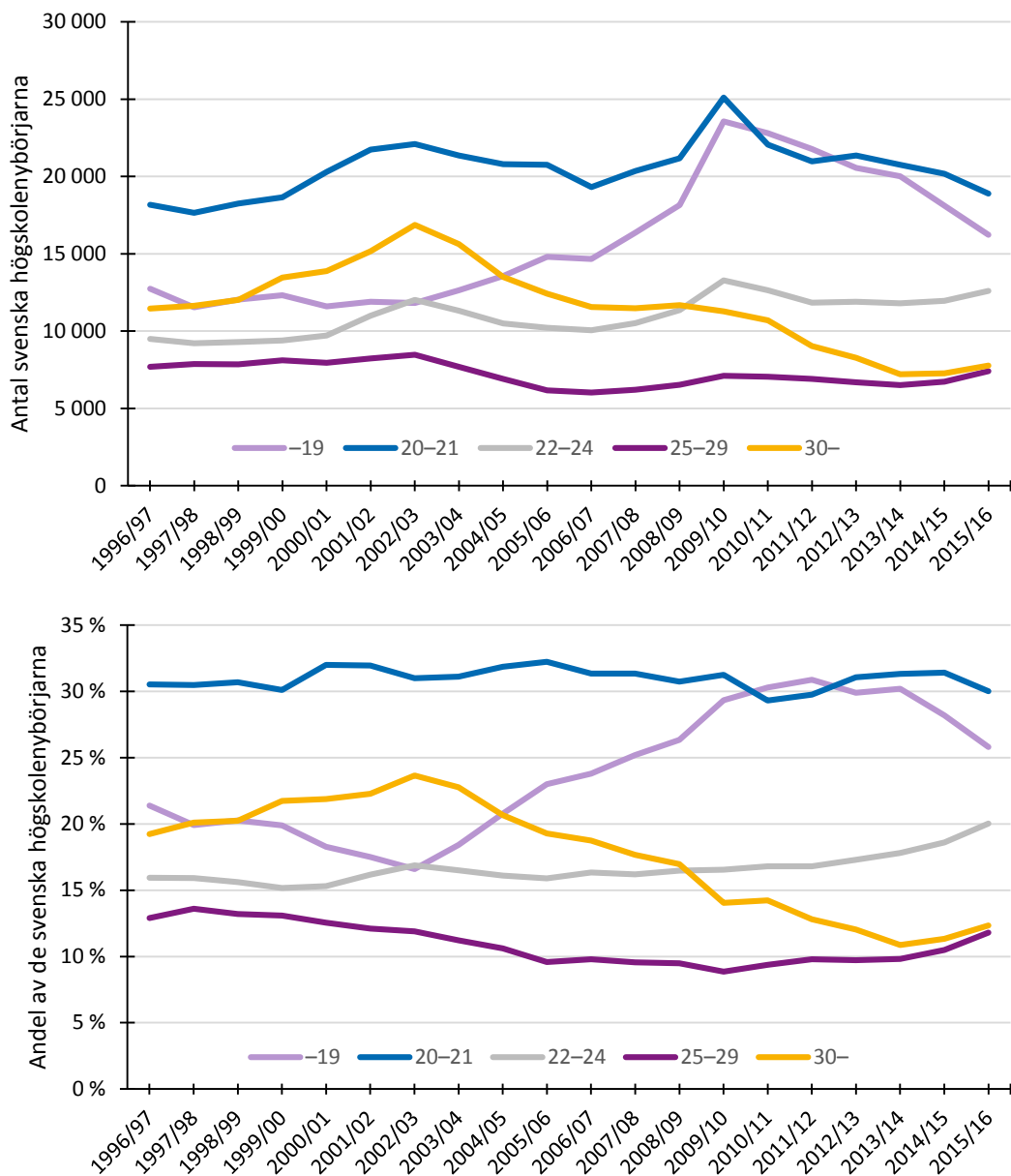
Figur 3: Antalet svenska högskolenybjörjare efter studieform under läsåren 2007/08–2015/16 fördelat på totalt, kvinnor respektive män.

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

Färre yngre svenska högskolenybörjare

Under de senaste läsåren har åldersstrukturen bland de svenska högskolenybörjarna förändrats, se figur 4. Från läsåret 2002/03 och framåt skedde en förnyring av högskolenybörjarna. Då ökade 19-åringarna både i antal och som andel av högskolenybörjarna. Samtidigt minskade de äldre högskolenybörjarna. Sedan läsåret 2009/10 har antalet 19–21 åringar minskat parallellt med att det totala antalet högskolenybörjare också minskat. Under de två senaste läsåren har antalet äldre blivit något fler samtidigt som de yngre fortsatt att minska. Detta har gjort att andelen yngre bland högskolenybörjarna sjunkit och samtidigt har medianåldern för de svenska högskolenybörjarna ökat från 21,1 år läsåret 2013/14 till 21,6 år läsåret 2015/16.

Figur 4: antalet (överst) samt andelen (underst) högskolenybörjare i olika åldrar under läsåren 1996/97–2015/16.

Datum
2016-12-06Reg.nr
52-5-16

Varför blir de svenska högskolenybjärarna färre?

Från läsåret 2006/07 till läsåret 2009/10 ökade antalet högskolenybjärare kraftigt. Under denna period ökade efterfrågan på högskoleutbildning i samband med en försämring i konjunkturen. För att möta den ökade efterfrågan byggdes högskolan tillfälligt ut 2010–2011 med motsvarande 700 miljoner kronor. Denna tillfälliga utbyggnad gjorde att fler studenter än någonsin kunde tas emot på lärosätena. När den tillfälliga utbyggnaden upphörde började lärosätena anpassa sig till de förändrade ekonomiska förutsättningarna genom att minska utbildningsvolymen. Enligt dåvarande regering skulle lärosätena prioritera utbildning som ledde till examen. Detta ledde till en mer programfokuserad utbildning. Den förändrade utbildningssammansättningen har lett till att anslagen räcker till färre studenter³ och därmed färre högskolenybjärare. Lärosätenas förändrade ekonomiska förutsättningar är en av de tydligaste orsakerna till att högskolenybjärarna minskar. Regeringen har dock påbörjat en permanent utbyggnad av högre utbildning och därför kan antalet nybjärare förväntas öka kommande läsår.

I en tidigare analys har Högskoleverket visat på ett samband mellan konjunktur och antalet yngre högskolenybjärare⁴ där antalet ökade när arbetslösheten steg. Statistiska centralbyrån har också tidigare rapporterat om ett samband mellan konjunktur och efterfrågan på högre utbildning⁵ och där hittat ett samband mellan efterfrågan på högre utbildning och den regionala förvärvsintensiteten. Under de senaste åren har arbetsmarknaden förbättrats för ungdomar vilket kan vara en bidragande orsak till att framförallt de yngre högskolenybjärarna har minskat. Statistiken om sökande till högre utbildning visar att andelen av alla 19- och 20-åringar som söker till högre utbildning minskat något och samtidigt visar befolkningsstatistik att antalet 19- och 20-åringar minskat under de senaste åren. Detta är båda orsaker som kan ha bidragit till färre högskolenybjärare. I samband med att den nya gymnasieskolan infördes så sjönk andelen med grundläggande behörighet till högskoleutbildning vilket kan vara ytterligare en förklaring till att framförallt de yngre högskolenybjärarna minskat.

Nybjärare på program

Fler nybjärare på yrkesexamensprogram

Uppgifterna som presenterats hittills i analysen har rört antalet högskolenybjärare. Fokus ändras nu till nybjärare på program ("programnybjärare"). En programnybjärare kan vara högskolenybjärare, men behöver inte vara det utan kan ha studerat tidigare i högskolan (se begreppsförklaringar i bilaga 2).

Antalet nybjärare på program mot yrkesexamen har ökat under de senaste fyra läsåren med nästan 10 procent och uppgick till drygt 49 100 läsåret 2015/16 (se figur 5). Av dessa var nästan 63 procent kvinnor. Jämfört med föregående läsår ökade antalet nybjärare på yrkesexamensprogram med drygt 2 procent, motsvarande cirka 1 100 studenter. Endast en liten del, knappt 2 procent läsåret 2015/16, av nybjärarna på

³ Se även kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering* i *Universitet och Högskolor Årsrapport 2016, UKÄ*

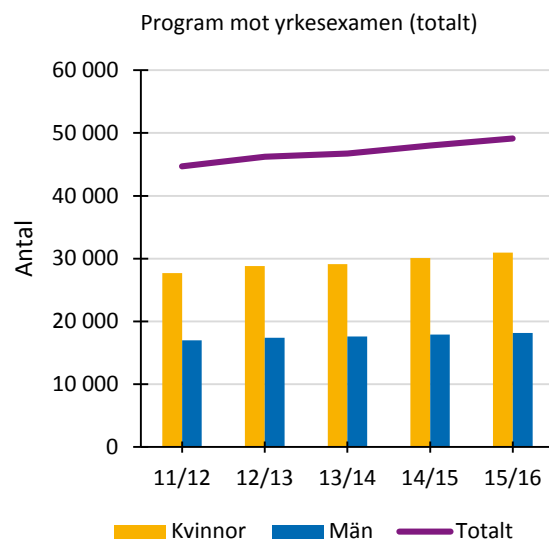
⁴ *Samband mellan konjunktur och högskolestudier?* Statistisk analys 2009/9, Högskoleverket

⁵ *Konjunkturberoende i inflödet till och utflödet från högre studier*, Bakgrundsfakta, Arbetsmarknads- och utbildningsstatistik 2011:7, SCB

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

yrkesexamensprogram är inresande studenter. Detta motsvarar knappt 800 nybörjare. Antalet inresande studenter på yrkesexamensprogrammen har dock mer än fördubblats under de senaste läsåren. Preliminära uppgifter för hösten 2016 tyder på att antalet inresande nybörjare på programmen mot yrkesexamen fortsätter att öka medan de svenska nybörjarna minskar något. I bilaga 1 finns uppgifter om samtliga yrkesexamensprogram det senaste läsåret.

Figur 5: Antalet nybörjare på yrkesexamensprogram fördelat på kvinnor, män och totalt under läsåret 2011/12–2015/16.

Inom högskolan är antalet nybörjare störst på utbildningar till lärare, ingenjör och sjuksköterska. Regeringen har som tidigare nämnts påbörjat en succesiv permanent utbyggnad av högskolan för åren 2015–2019. Denna rör framförallt lärarutbildningar, kompletterande pedagogisk utbildning samt sjuksköterske-, barnmorske-, och specialistsjuksköterskeutbildningar. I budgetpropositionen 2017 aviserades ytterligare satsningar på lärarutbildningen de kommande åren.

Fler nybörjare på lärarutbildningar

Lärarutbildningarna hade nästan 15 800 nybörjare läsåret 2015/16 varav mer än 70 procent är kvinnor. Mindre än 1 procent av nybörjarna är inresande. Programmen mot ämneslärarexamen, grundlärarexamen och förskollärarexamen är de tre största programmen inom lärarutbildning och de har alla expanderat under de senaste läsåren. Lsåret 2015/16 fanns 4 600 nybörjare på program mot ämneslärarexamen, 4 000 nybörjare på program mot grundlärarexamen och 3 900 nybörjare på program mot förskollärarexamen (se figur 6). De övriga lärarutbildningarna finns med i bilaga 1.

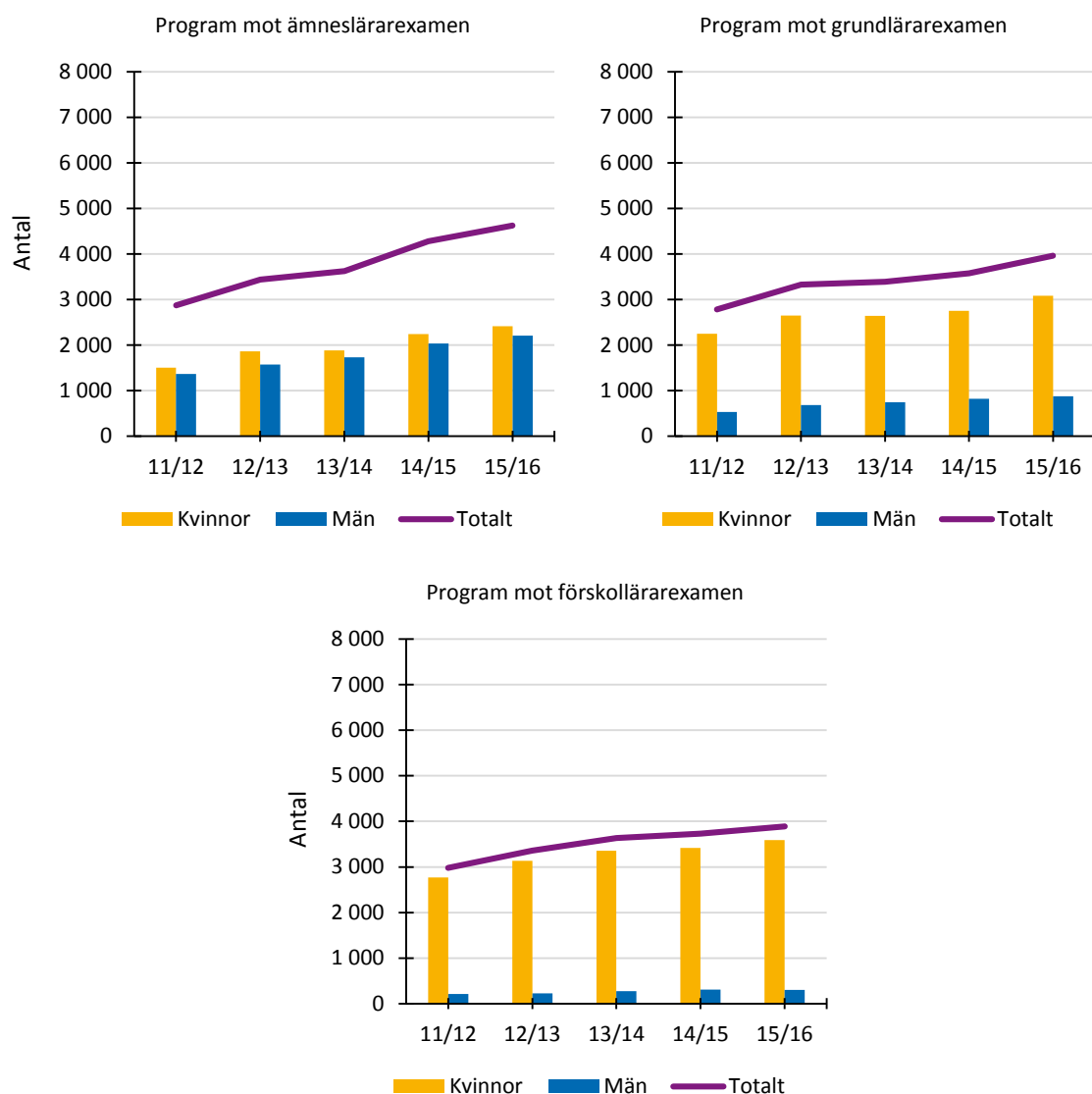
Nybörjare på program mot ämneslärarexamen ökade med drygt 8 procent jämfört med föregående läsår och nybörjare på program mot grundlärarexamen ökade med knappt 11 procent. Kvinnorna ökade mer än männen på program mot grundlärarexamen (12 procent jämfört med drygt 6 procent) medan männen ökade något mer än kvinnorna

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

på ämneslärarexamen (9 procent jämfört med 8 procent). Program mot förskollärarexamen ökade med drygt 4 procent. Det var dock bara antalet kvinnor som ökade (knappt 5 procent) medan antalet män minskade (knappt 3 procent). Programmen mot grundlärarexamen och förskollärarexamen ökar något hösten 2016 enligt de preliminära uppgifterna medan programmen mot ämneslärarexamen minskar.

På ämneslärarutbildning är könsfördelningen på nybörjarna jämn men på grundlärarexamen är endast drygt en femtedel av nybörjarna män. Mest ojämn könsfördelning är det dock på förskollärarprogram där knappt 8 procent är män. Under de

Figur 6: Antalet nybörjare på program mot ämneslärarexamen (överst till vänster), grundlärarexamen (överst till höger) och förskollärarexamen (nederst) fördelat på kvinnor, män och totalt under läsåren 2011/12–2015/16.

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

senaste läsåren har det endast varit marginella förändringar i könsfördelningen på dessa utbildningar och de kvinnodominerade lärarutbildningarna mot grundlärarexamen och förskollärarexamen fortsätter att ha en mycket sned könsfördelning.

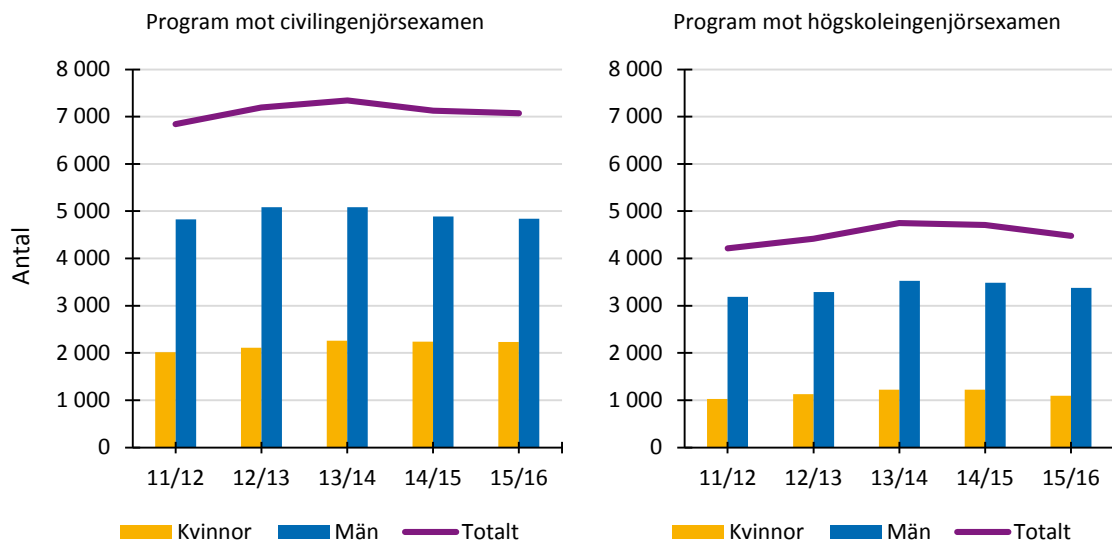
Färre nybörjare på tekniska program

Under de två senaste läsåren har antalet nybörjare på civilingenjörsprogram varit nästan oförändrat och läsåret 2015/16 fanns det knappt 7 100 nybörjare på program mot civilingenjörsexamen (se figur 7). Cirka en tredjedel av dessa är kvinnor. Under de senaste läsåren har andelen kvinnor på dessa program ökat med drygt två procentenheter.

På program mot högskoleingenjörsexamen, som är ett treårigt ingenjörsprogram, fanns knappt 4 500 nybörjare läsåret 2015/16 (se figur 7). Antalet nybörjare på detta program har minskat under de senaste två läsåren. Det senaste läsåret har kvinnor minskat mer än männen, 10 procent jämfört med 3 procent. Under de senaste läsåren har cirka en fjärdedel av nybörjarna på detta program varit kvinnor. Preliminära uppgifter för höstterminen 2016 tyder på att antalet nybörjare på program mot civilingenjörsexamen ökar medan antalet minskat på program mot högskoleingenjörsexamen.

På program mot civilingenjörsexamen är den vanligaste inriktningen *elektronik, datateknik och automation* medan den vanligaste inriktningen på program mot högskoleingenjörsexamen är *byggnadsteknik och anläggningsteknik*.

Drygt 3 procent av nybörjarna på program mot civilingenjörsexamen var inresande läsåret 2015/16. Motsvarande siffra för program mot högskoleingenjörsexamen var knappt 1 procent.

Figur 7: Antalet nybörjare på program mot civilingenjörsexamen (till vänster) och högskoleingenjörsexamen (till höger) fördelat på kvinnor, män och totalt under läsåren 2011/12–2015/16.

Datum
2016-12-06

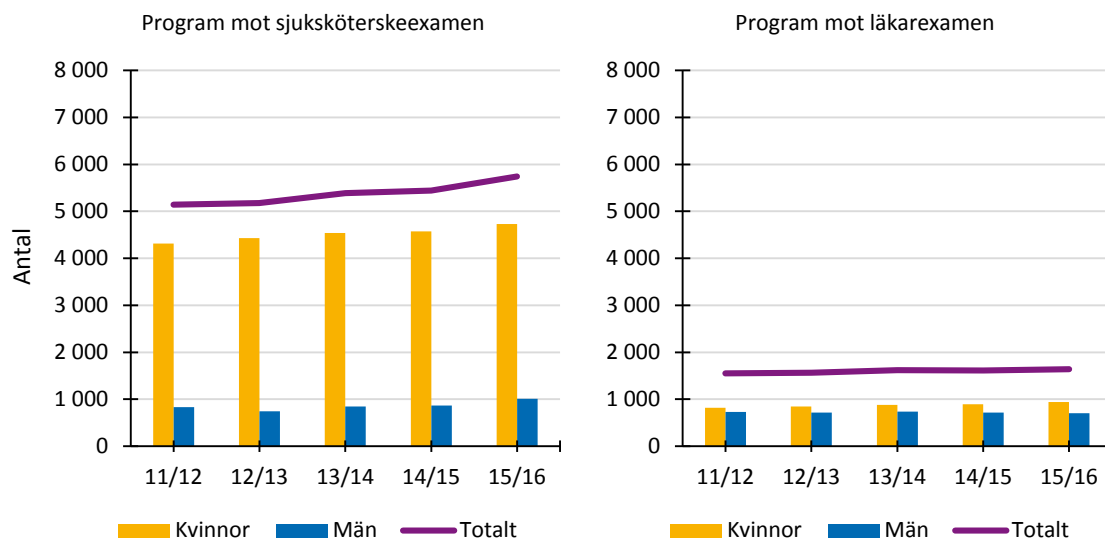
Reg.nr
52-5-16

Fler påbörjar sjuksköterskeutbildning

Läsåret 2015/16 fanns drygt 5 700 nybörjare på program mot sjuksköterskeexamen (se figur 8). Mindre än en procent av dessa var inresande studenter. Antalet nybörjare har ökat under de senaste läsåren och jämfört med föregående läsår var ökningen drygt 5 procent. Preliminära uppgifter inför hösten 2016 tyder på en fortsatt ökning.

På program mot sjuksköterskeexamen är könsfördelningen bland nybörjarna mycket sned och under de senaste läsåren har färre än en femtedel av nybörjarna varit män. De senaste tre läsåren har antalet män ökat mer procentuellt sett än kvinnorna. Det senaste läsåret ökade antalet män med drygt 16 procent medan kvinnorna ökade med drygt 3 procent. Andelen män bland nybörjarna har som en följd av detta ökat något under de senaste läsåren från drygt 16 procent läsåret 2011/12 till knappt 18 procent läsåret 2015/16.

På program mot läkarexamen fanns något mer än 1 600 nybörjare läsåret 2015/16, vilket var en ökning med 1,5 procent från föregående läsår (se figur 8). Preliminära uppgifter för hösten 2016 tyder på en fortsatt ökning. Antalet kvinnor ökade med knappt 5 procent samtidigt som antalet män minskade med knappt 3 procent. Andelen män på läkarprogrammet minskade något i samband med detta från 45 procent till 43 procent. Antalet och andelen inresande nybörjare på läkarprogrammet har ökat under de senaste läsåren. Dessa ökningarna beror till stor del på fler inresande studenter från Finland. Läsåret 2015/16 ökade antalet från drygt 70 till drygt 110, motsvarande nästan 7 procent av samtliga nybörjare på läkarprogrammet.

Figur 8: Antalet nybörjare på program mot sjuksköterskeexamen (till vänster) och läkarexamen (till höger) fördelat på kvinnor, män och totalt under läsåret 2011/12–2015/16.

Datum
2016-12-06Reg.nr
52-5-16

Nyborjare på yrkesexamensprogram som för första gången deltar i svensk högre utbildning

Som nämnts tidigare så fanns det drygt 27 400 högskolenyborjare på yrkesexamensprogrammen läsåret 2015/16. Av samtliga nyborjare var det alltså nästan 56 procent som också var högskolenyborjare, det vill säga yrkesexamensprogrammet var deras första erfarenhet av den svenska högskolan. Resterande andel har tidigare varit registrerade i den svenska högskolan, men i så fall på ett annat program eller en fristående kurs. Det är något vanligare att männen som påbörjar ett yrkesexamensprogram också är högskolenyborjare. Av männen som är nyborjare på yrkesexamensprogram var 60 procent högskolenyborjare medan 54 procent av kvinnorna var det.

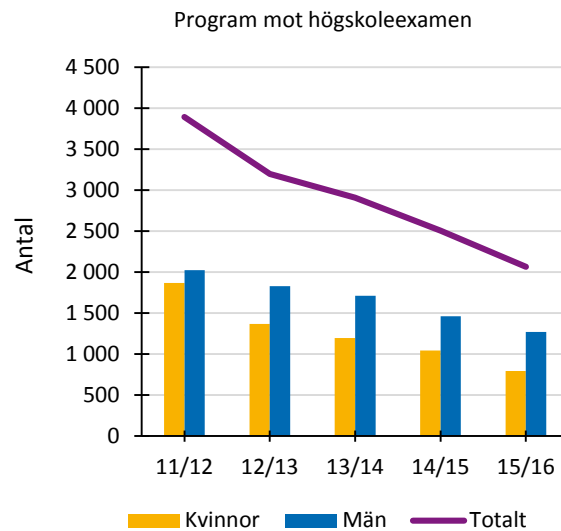
Andelen högskolenyborjare bland programnyborjarna skiljer sig åt mellan de olika yrkesexamensprogrammen. Några av yrkesexamensprogrammen är påbyggnadsutbildningar vilket gör det ovanligt att studenten också är högskolenyborjare om hon eller han inte genomgått sin första högskoleutbildning i utlandet. Exempel på sådana program är de kvinnodominerade programmen mot barnmorskeexamen och specialistsjuksköterskeexamen. Bland de stora yrkesexamensprogrammen, med mer än 1 000 nyborjare, är det vanligast att vara högskolenyborjare på civilekonomutbildningen och civilingenjörsutbildningen där 75 procent respektive 73 procent av nyborjarna deltar i svensk högskoleutbildning för första gången. Ämneslärarprogrammet, läkarprogrammet samt juristprogrammet tillhör de program med lägst andel högskolenyborjare bland programnyborjarna med 45 procent, 50 procent och 50 procent högskolenyborjare bland programnyborjarna. På dessa program är det alltså vanligt att studenterna tidigare har varit registrerade i högre utbildning. På ämneslärarprogrammet förekommer det att studenter tidigare har genomgått högskoleutbildning och sedan deltar i en kompletterande pedagogisk utbildning vilket kan förklara den låga andelen högskolenyborjare bland programnyborjarna.

Färre nyborjare på generella program på grundnivå

Program mot den tvååriga högskoleexamen, är när det gäller antalet nyborjare, det minsta av de generella programmen. Antalet nyborjare på detta program har minskat kraftigt under de senaste läsåren. Sedan läsåret 2011/12 har antalet nyborjare nästan halverats och uppgick 2015/16 till knappt 2 100 (se figur 9). Minskningen var störst bland kvinnor där antalet minskat med 57 procent under denna period medan männen minskat med 37 procent. Andelen kvinnor bland nyborjarna på detta program har samtidigt minskat från 48 procent till 39 procent. Den vanligaste inriktningen för män som blir nyborjare på ett program mot högskoleexamen är *teknik och tillverkning*. För kvinnor är inriktningen *samhällsvetenskap, juridik, handel och administration* nästan lika vanlig som *teknik och tillverkning*. Minskningen i antalet nyborjare på tvååriga program mot högskoleexamen ser ut att fortsätta i samma takt enligt de preliminära uppgifterna för hösten 2016.

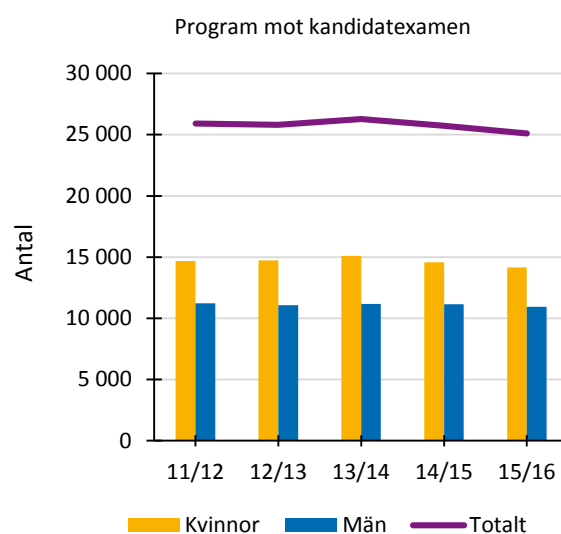
Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

Figur 9: Antalet nybörjare på program mot den tvååriga högskoleexamen fördelat på kvinnor, män och totalt under läsåren 2011/12–2015/16.

Program mot kandidatexamen är störst bland de generella programmen med lite mer än 25 000 nybörjare läsåret 2015/16 (se figur 10). Under de två senaste läsåren har antalet nybörjare på dessa program minskat med drygt 2 procent per läsår. Totalt har antalet nybörjare minskat med nästan 1 200 sedan läsåret 2013/14. Antalet kvinnor har minskat något mer än männen och under det senaste läsåret minskade antalet kvinnor med knappt 3 procent medan männen minskade med 2 procent. Könsfördelningen på program mot kandidatexamen är dock förhållandevis jämn totalt sett med 44 procent män och

Figur 10: Antalet nybörjare på program mot kandidatexamen fördelat på kvinnor, män och totalt under läsåren 2011/12–2015/16.

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

56 procent kvinnor läsåret 2015/16. För såväl kvinnor som män är *samhällsvetenskap, juridik, handel och administration* den vanligaste inriktningen. Inför hösten 2016 visar de preliminära uppgifterna på en liten ökning i antalet nybörjare.

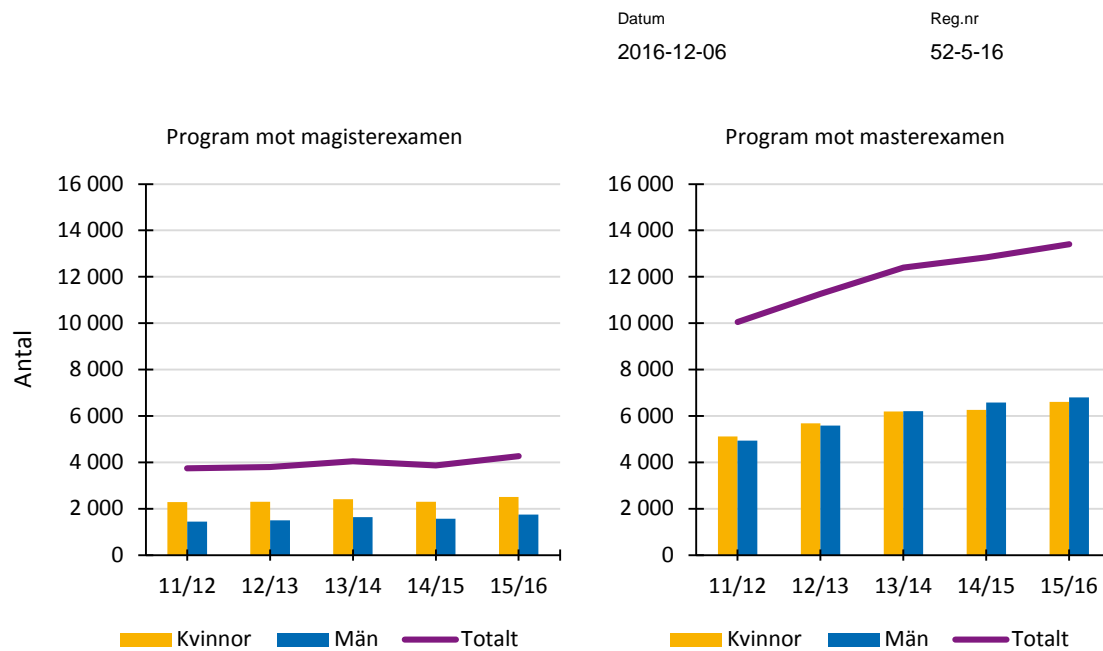
På de generella programmen på grundnivå är det endast en liten del av nybörjarna som är inresande studenter. På program mot den tvååriga högskoleexamen är andelen strax under 2 procent, en andel som ökat något under de senaste läsåren. Det handlar dock om få individer, läsåret 2014/15 var det knappt 40 inresande nybörjare på program mot högskoleexamen. På program mot kandidatexamen var strax över 3 procent inresande läsåret 2015/16, motsvarande cirka 860 studenter. Även denna andel har ökat något under de senaste läsåren.

Fler nybörjare på generella program på avancerad nivå

Program mot magisterexamen är minst av de generella programmen på avancerad nivå. Läsåret 2015/16 uppgick antalet nybörjare till knappt 4 300 vilket var en ökning med drygt 10 procent (se figur 11). Antalet män ökade något mer än kvinnorna läsåret 2015/16, 12 procent jämfört med 9 procent. Andelen män bland nybörjarna på program mot magisterexamen har ökat något under de senaste läsåren, från knappt 39 procent läsåret 2011/12 till 41 procent läsåret 2015/16. Inför hösten 2016 visar de preliminära uppgifterna på en minskning i antalet nybörjare på program mot magisterexamen.

På program mot masterexamen fanns 13 400 nybörjare läsåret 2015/16 (se figur 11). Under de senaste läsåren har antalet nybörjare på dessa program ökat och det senaste läsåret ökade antalet nybörjare med 570 nybörjare, drygt 4 procent. Antalet kvinnor ökade något mer än männen det senaste läsåret, knappt 6 procent jämfört med drygt 3 procent. Masterprogram är i sin helhet det mest jämställda program där andelen kvinnor och män varierat mellan 49 och 51 procent under de senaste läsåren. De preliminära uppgifterna för hösten 2016 tyder på att antalet nybörjare på program mot masterexamen ökar.

För både kvinnor och män som påbörjar ett magisterprogram är *samhällsvetenskap, juridik, handel och administration* den vanligaste inriktning. På masterprogram är däremot *teknik och tillverkning* den vanligaste inriktningen för män medan *samhällsvetenskap, juridik, handel och administration* är den vanligaste för kvinnor.

Figur 11: Antalet nybörjare på program mot magisterexamen (till vänster) och masterexamen (till höger) fördelat på kvinnor, män och totalt under läsåren 2011/12–2015/16.

På de generella programmen på avancerad nivå utgör inresande studenter något mer än en tredjedel av nybörjarna men andelen inresande nybörjare på program mot masterexamen är något större än på program mot magisterexamen. Antalsmässigt är det dock flest inresande nybörjare på masterprogram av samtliga program. På program mot masterexamen fanns drygt 5 000 inresande nybörjare läsåret 2015/16 jämfört med knappt 1 600 nybörjare på program mot magisterexamen. Inför hösten 2016 tyder de preliminära siffrorna på att antalet inresande nybörjare på magisterprogrammen minskar något medan de ökar på masterprogram.

Svensk eftergymnasial utbildning ur ett internationellt perspektiv

Internationell statistik om högre utbildning publiceras bland annat av OECD genom Education at a Glance (EAG). UKÄ och Statistiska centralbyrån rapporterar regelbundet uppgifter till OECD som sedan publiceras årligen i EAG, dels i en tryckt rapport men även i OECD:s databas. Senaste publiceringen var 2016 och de uppgifter som återfinns i texten nedan avser läsåret 2013/14. Det finns alltså en viss eftersläpning i dessa uppgifter jämfört med de andra uppgifterna som ingår tidigare i denna analys (2013/14 istället för 2015/16). Skillnaden i tidsperioden som används beror framförallt på den omfattande insamling som görs ifrån många länder och att länderna har olika rutiner kring hur insamlingen görs.

Klassificeringarna som används i den internationella statistiken och i den svenska statistiken om högskoleutbildning skiljer sig till viss del åt. I EAG finns inte samma nivåindelningar som används tidigare i analysen, därför har vi valt att presentera uppgifter om nybörjare i eftergymnasial utbildning som är minst två år lång, det vill säga

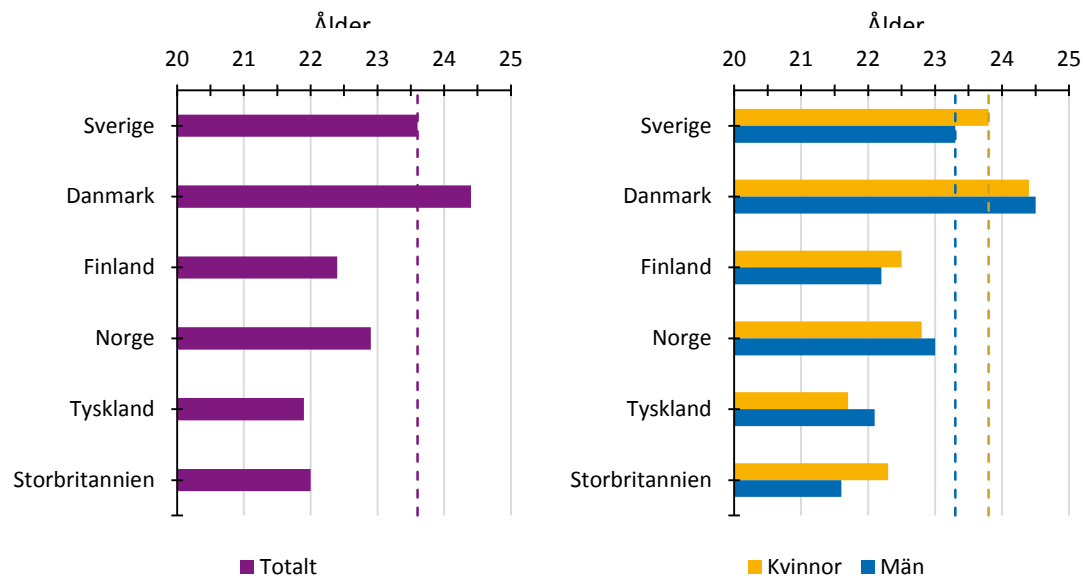
Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

ISCED⁶ 5–8. I ett svenskt sammanhang motsvarar detta högskoleutbildning eller minst två års utbildning inom ramen för yrkeshögskolan. Den svenska definitionen på högskolenybörjare som används tidigare i analysen motsvarar ISCED 6–7, uppgifterna ifrån EAG är därför inte helt jämförbara med de andra uppgifterna i analysen. De kan dock användas för att jämföra Sverige med andra OECD-länder.

Nybörjarnas ålder och könsfördelning

Den genomsnittliga åldern för nybörjare i eftergymnasial utbildning var i EAG 23,6 år för Sverige. Det var något högre än för Finland och Norge, men lägre än i Danmark (se figur 12). I Sverige och Finland är den genomsnittliga åldern för kvinnorna bland nybörjarna något högre än för männen, men det motsatta gäller i Danmark och Norge. Jämfört med de större länderna i Europa, Tyskland och Storbritannien, har de nordiska länderna en högre genomsnittlig ålder bland nybörjarna. Olika möjligheter att påbörja studier vid högre åldrar och i vilken utsträckning kortare utbildningar inkluderas i rapporteringen kan vara delförklaringar till skillnader i den genomsnittliga åldern, men också hur eftergymnasial utbildning värderas och möjligheter att få jobb med och utan en eftergymnasial utbildning. En möjlig förklaring kan också vara hur gymnasiala utbildningen (eller motsvarande) är organiserad och vid vilken ålder det är möjligt för ungdomar att påbörja eftergymnasial utbildning. Av de länderna som jämförs här är det dock, enligt EAG⁷, bara i Storbritannien som ungdomarna avslutar sin gymnasiala utbildning tidigare än i de andra länderna och därmed har möjlighet att påbörja eftergymnasial utbildning vid en yngre ålder.

Figur 12: Genomsnittlig ålder för nybörjare i de nordiska länderna samt Tyskland och Storbritannien fördelat på totalt (till vänster) samt kvinnor och män (till höger). Streckade linjer anger den genomsnittliga åldern för Sverige.

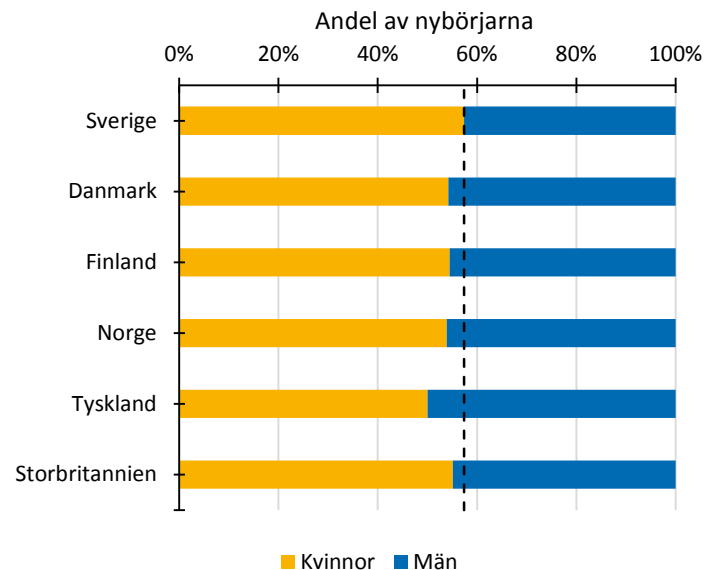
⁶ ISCED står för *International standard classification of education* och är en klassificering av utbildningsnivå som är framtagen av UNESCO.

⁷ För mer information, se *Education at a Glance 2016*, Tabell X1.1

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

I Sverige var drygt 57 procent av nybörjarna i eftergymnasial utbildning kvinnor, vilket var en något högre andel än i de andra nordiska länderna samt i Tyskland och Storbritannien (se figur 13). Förutom i Tyskland är dock en majoritet av nybörjarna kvinnor. I Tyskland var fördelningen mellan kvinnor och män lika.

Figur 13: Andelen kvinnor och män bland nybörjarna i de nordiska länderna samt Tyskland och Storbritannien. Streckad linje anger andelen för Sverige.

Nybörjarnas studieinriktning

Nybörjarnas inriktning på sina studier skiljer sig åt mellan länderna som jämförs i denna analys. I figur 14 presenteras uppgifter för nybörjarnas studieinriktning i de nordiska länderna samt Tyskland och Storbritannien. I EAG klassificeras dessa enligt *Fields of Education and Training* vilket här har översatts till motsvarande SUN⁸ huvudinriktning. Länderna kan klassificera likvärdig utbildning på olika sätt när det gäller nivå och inriktning vilket kan påverka jämförelser i materialet.

För samtliga länder som jämförs är *Samhällsvetenskap, juridik, handel och administration* den största inriktningen bland nybörjarna. Hur stor andel av nybörjarna som har denna inriktning skiljer sig däremot åt och det är också inom denna inriktning som det är störst skillnad mellan länderna. Störst andel är det i Danmark med drygt 41 procent. Minst andel har Finland med knappt 24 procent. Av länderna som jämförs har Sverige den näst minsta andelen med knappt 28 procent av nybörjarna inom denna inriktning. Även inom *Teknik och tillverkning* är det stora skillnader mellan länderna. Den minsta inriktningen, och också den inriktningen där det är minst skillnad mellan länderna, är *Lant- och skogsbruk samt djursjukvård*. Störst är denna inriktning i Finland

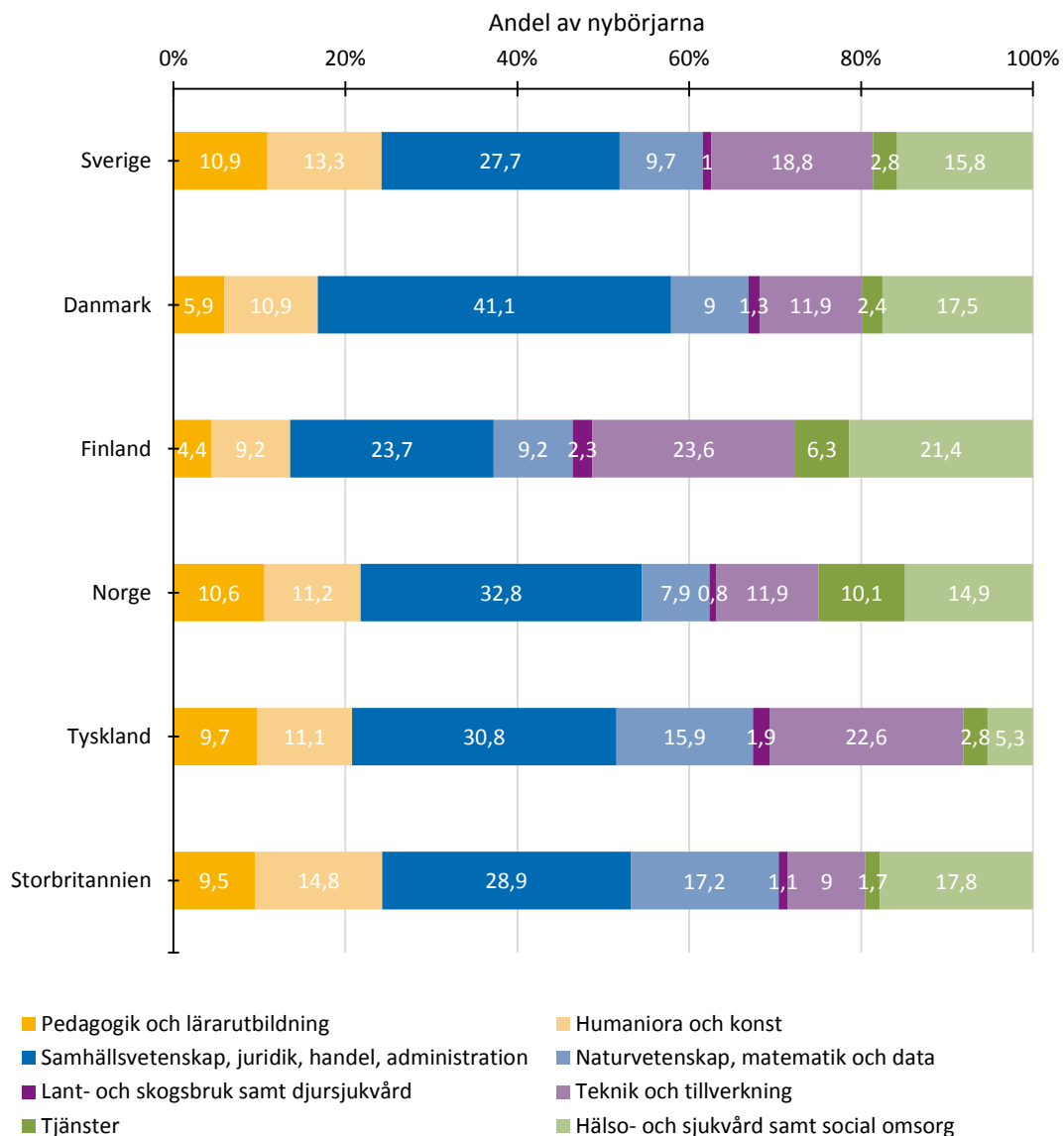
⁸ SUN står för *Svensk utbildningsnomenklatur* och är ett system för klassificering av utbildning.

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

medan den är minst i Norge. Även här har Sverige den näst minsta andelen med 1 procent av nybörjarna inom denna inriktning.

Inom *Pedagogik och lärarutbildning* har Sverige den största andelen nybörjare bland de länder som jämförs. Norge ligger på ungefär samma nivå medan Tyskland och Storbritannien ligger ungefär en procentenhet lägre. I Finland och Danmark är det en avsevärt mindre andel av nybörjarna som har denna inriktning på sin utbildning, med drygt 4 procent i Finland och knappt 6 procent i Danmark.

Figur 14: Andelen nybörjare fördelat per studieinriktning för de nordiska länderna samt Tyskland och Storbritannien.

Datum
2016-12-06

 Reg.nr
52-5-16

Bilaga 1 – Nybörjare på program läsåret 2015/16

Uppgifterna i tabellen avser läsåret 2015/16. "Förändring" avser förändringen i procent jämfört med föregående läsår. "Förändring hösten 2016" avser en jämförelse mellan preliminära uppgifter för hösten 2015 med hösten 2016 och ger en indikation på utvecklingen för läsåret 2016/17. Tabellen finns även i Excel-bilaga till denna analys.

Program mot	Antal	Förändring	Könsfördelning		Andel Inresande	Andel högskole-nybörjare	Median-ålder	Förändring hösten 2016	
			Kvinnor	Män					
Yrkesexamen, totalt	49 108	2 %	63 %		37 %	2 %	56 %	23	0 %
Agronomexamen	154	-8 %	77 %		23 %	2 %	51 %	22	-5 %
Apotekarexamen	293	0 %	68 %		32 %	3 %	68 %	20	8 %
Arbets terapeutexamen	548	-1 %	82 %		18 %	1 %	59 %	24	1 %
Arkitektexamen	319	-5 %	62 %		38 %	2 %	44 %	23	1 %
Audionomexamen	93	-15 %	67 %		33 %	1 %	35 %	25	2 %
Barnmorskeexamen	371	14 %	100 %		0 %	1 %	1 %	30	5 %
Biomedicinsk analytikerexamen	572	-8 %	77 %		23 %	1 %	64 %	22	-7 %
Brandingenjörsexamen	77	0 %	34 %		66 %	1 %	62 %	22	3 %
Civilekonomexamen	1 342	-4 %	51 %		49 %	1 %	75 %	21	7 %
Civilingenjörsexamen	7 073	-1 %	32 %		68 %	3 %	73 %	21	2 %
Dietistexamen	98	-6 %	94 %		6 %	2 %	38 %	24	13 %
Folkhögskollärarexamen	69	35 %	72 %		28 %	0 %	3 %	40	-7 %
Fysioterapeutexamen	690	0 %	63 %		37 %	1 %	49 %	23	-4 %
Förskollärarexamen	3 889	4 %	92 %		8 %	0 %	70 %	25	1 %
Grundlärarexamen	3 964	11 %	78 %		22 %	1 %	65 %	23	0 %
Hortonomexamen	20	43 %	50 %		50 %	0 %	50 %	23	-60 %
Högskoleingenjörsexamen	4 476	-5 %	25 %		75 %	1 %	67 %	22	-3 %
Juristexamen	1 791	4 %	60 %		40 %	2 %	50 %	21	-5 %
Jägmästarexamen	60	-23 %	43 %		57 %	0 %	70 %	22	30 %
Landskapsarkitektexamen	117	-2 %	79 %		21 %	0 %	38 %	23	-5 %
Landskapsingenjörsexamen	45	0 %	62 %		38 %	0 %	40 %	24	7 %
Lantmästarexamen	50	-2 %	36 %		64 %	0 %	88 %	24	4 %
Logopedexamen	205	-2 %	90 %		10 %	3 %	40 %	23	-3 %
Läkarexamen	1 639	2 %	57 %		43 %	7 %	50 %	21	5 %
Lärarexamen	1 014	-12 %	64 %		36 %	2 %	29 %	44	-6 %
Officersexamen	117	5 %	12 %		88 %	0 %	52 %	25	12 %
Optikerexamen	83	2 %	84 %		16 %	0 %	70 %	22	4 %
Ortopedingenjörsexamen	40	21 %	63 %		38 %	28 %	78 %	22	-10 %
Psykologexamen	755	4 %	66 %		34 %	4 %	36 %	23	1 %
Psykiaterexamen	268	39 %	83 %		17 %	0 %	2 %	45	27 %
Receptarieexamen	320	-5 %	80 %		20 %	1 %	63 %	23	14 %
Röntgensjuksköterskeexamen	276	7 %	71 %		29 %	1 %	53 %	25	0 %
Sjukhusfysikerexamen	55	-18 %	62 %		38 %	5 %	65 %	21	0 %
Sjuksköterskeexamen	5 739	5 %	82 %		18 %	1 %	65 %	24	5 %
Sjöingenjörsexamen	83	-31 %	10 %		90 %	0 %	63 %	22	-19 %
Sjökaptenexamen	138	-9 %	8 %		92 %	1 %	68 %	22	-11 %
Skogsmästarexamen	55	2 %	20 %		80 %	0 %	60 %	24	-9 %
Skogsteknikerexamen	24	-	4 %		96 %	0 %	79 %	25	-
Socionomexamen	2 585	3 %	81 %		19 %	0 %	55 %	23	3 %
Specialistsjuksköterskeexamen	2 319	2 %	86 %		14 %	1 %	1 %	34	3 %
Speciallärarexamen	681	12 %	92 %		8 %	0 %	1 %	44	-24 %
Specialpedagogexamen	601	13 %	93 %		7 %	0 %	0 %	42	16 %
Studie- och yrkesvägledarexamen	307	10 %	87 %		13 %	1 %	42 %	27	-2 %
Tandhygienistexamen	216	-19 %	88 %		12 %	1 %	69 %	23	-3 %
Tandläkarexamen	363	3 %	64 %		36 %	3 %	56 %	21	0 %
Tandteknikerexamen	67	-16 %	70 %		30 %	1 %	60 %	23	9 %
Veterinärexamen	100	2 %	89 %		11 %	7 %	54 %	22	0 %
Yrkeslärarexamen	673	9 %	64 %		36 %	0 %	48 %	41	-11 %
Ämneslärarexamen	4 627	8 %	52 %		48 %	1 %	45 %	24	-5 %
Generell examen									
Högskoleexamen	2 065	-18 %	38 %		62 %	2 %	*	*	-24 %
Kandidatexamen	25 097	-2 %	56 %		44 %	3 %	*	*	1 %
Magisterexamen	4 262	10 %	59 %		41 %	37 %	*	*	-6 %
Masterexamen	13 404	4 %	49 %		51 %	37 %	*	*	8 %

- uppgift kan inte förekomma, *uppgift saknas

Datum
2016-12-06

Reg.nr
52-5-16

Bilaga 2 – Information om uppgifterna samt begrepp

Högskolenybörjare

Högskolenybörjare avser studenter som för första gången registrerats i högre utbildning. En person som återkommer till studier räknas inte som högskolenybörjare och en person som avbrutit studierna tidigt inkluderas inte heller. *Svenska högskolenybörjare* är ett brett begrepp som här inkluderar alla högskolenybörjare som inte har kunnat identifieras som inresande i Universitets- och högskoleregistret.

Inresande student

Gruppen inresande studenter består av utbytesstudenter som deltar i ett utbytesprogram vid svenska universitet och högskolor samt studenter som anordnar sina studier i Sverige på egen hand, så kallade freemover-studenter. Med freemover-studenter avses:

- Personer som beviljats uppehållstillstånd för studier och där beslutet om uppehållstillstånd är fattat mindre än två år innan studierna påbörjades.
- Utrikes födda som invandrat mindre än sex månader innan studiestarten.
- Övriga personer som saknar uppgift om svenskt personnummer i högskolornas studieadministrativa system.

I gruppen inresande studenter ingår även studenter som läser på distans från annat land.

Programnybörjare eller nybörjare på program

Med *programnybörjare* avses en student som för första gången är registrerad på ett specifikt program. Personen behöver inte vara högskolenybörjare, men kan vara det. I denna analys sker nettoräkning på varje program. Summeringen kan medföra att studenter dubbelräknas eftersom de kan vara registrerade på mer än ett program samtidigt. "Yrkesexamen, total" som presenteras i tabell 1, är nettoräknad på denna nivå.

Preliminära uppgifter

De preliminära uppgifterna för höstterminerna avser personer som registrerat sig senast i mitten på oktober. Personer som registrerat sig senare är inte inkluderade i de preliminära uppgifterna, men täcks in i läsårsuppgifterna. Personer som avbrutit studierna tidigt kan, beroende på lärosätens rutiner kring avregistrering, vara inkluderade i de preliminära uppgifterna. Om dessa personer avregistrerats ingår de inte i läsårsuppgifterna.

För några program varierar andelen som antas på hösten respektive på våren mellan åren och då kan de preliminära uppgifterna vara missvisande. Även uppgifter för program som det skett satsningar kring kan vara missvisande